

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21

Promoting Morals and Ethics among University Students in the 21st Century

ปาริชาติ ธีระวิทย์*

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง

*e-mail: maneechort_11@hotmail.com

Parichart Theerawit

Faculty of Business Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok,
Rayong Campus

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ใช้ในการบริหารและจัดการ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 (2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และ (3) นำเสนอแนวทางสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคใต้จำนวน 22 แห่ง กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสนทนากลุ่ม คัดเลือกนักศึกษา แบบเจาะจงจากนักศึกษาจาก 5 สถาบันที่จับฉลากได้ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า และ แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีการของ LSD

ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D. = .146) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความซื่อสัตย์สุจริตที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=.314) รองลงมา คือ ความ มีวินัย ($\bar{X}=4.21$, S.D.=.281) ความอดทนอดกลั้น ($\bar{X}=4.13$, S.D.=.290) และความประหยัดเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ นักศึกษามีน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.73$, S.D.=.301) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=.195) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิจัยสูงสุดที่สุด ($\bar{X}=4.42$, S.D.=.305) รองลงมา คือ ด้านกิจการพัฒนานักศึกษา ($\bar{X}=4.24$, S.D.=.279) การบริการวิชาการแก่สังคม ($\bar{X}=4.11$, S.D.=.281) การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{X}=3.91$, S.D.=.382) และความประหยัด ($\bar{X}=3.65$, S.D.=.361) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างกัน มีประสิทธิผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ (1) วิถีทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ (2) วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The purposes of this study were to (1) investigate the process of morals and ethics development in tertiary education administration for human resource development in the 21st century, (2) compare the effectiveness of morals and ethics development among university students, and (3) suggest plausible approaches to promoting morals and ethics among university students in the 21st century. Quantitative data were collected using multi-stage sampling from 400 students from 22 universities in semester 2/2016. Qualitative data were gathered through focus groups using purposive sampling to select 30 students from 5 universities. The research instruments comprised a rating scale questionnaire and a focus group questionnaire. Data were analyzed to calculate percentages, mean, standard deviation through content analysis, one-way ANOVA, and LSD.

The results indicated that the overall university students' moral and ethical behavior was at a high level ($\bar{X}=4.01$, S.D.=.146). When comparing the different aspects of student behavior, 'Honesty' was found to be the highest ($\bar{X}=4.33$, S.D.=.314). The second was 'Self-Discipline' ($\bar{X}=4.21$, S.D.=.281). The third was 'Patience' ($\bar{X}=4.13$, S.D.=.290), and the least was 'Economy' ($\bar{X}=3.73$, S.D.=.301). The overall morals and ethics development among university students was at the high level ($\bar{X}=4.07$, S.D.=.195). When classified by aspect, 'Research' was found to be the highest ($\bar{X}=4.42$, S.D.=.305). The second was 'Student Development Affairs' ($\bar{X}=4.24$, S.D.=.279). The third was 'Academic Services to Society' ($\bar{X}=4.11$, S.D.=.281). The fourth was 'Preserving and Learning Thai Culture' ($\bar{X}=3.91$, S.D.=.382), and the least was 'Economy' ($\bar{X}=3.65$, S.D.=.361). The overall effectiveness of morals and ethics development among university students compared by gender, age, year of study, parents' occupation, parents' education level, parents' income, and the number of times that they participated in morals and ethics promotion activities, revealed no difference. Two suggestions were made for promoting morals and ethics among university students in the 21st century: (1) keys to morals and ethics development and (2) ways to embed morals and ethics.

Keywords: Promoting Morals and Ethics

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน และเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นสาเหตุของความเดือดร้อนของ ประชาชนคนไทยเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างแท้จริง และจากการพัฒนา ประเทศที่ผ่านมา สังคมไทยได้มุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศโดยได้ละเลย ความสำคัญของการพัฒนาทางด้านจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตให้เป็นคนดีและเป็นสังคมที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพชีวิต และ ยังกลายเป็นที่มาของปัญหาสังคมซึ่ง นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิต นักศึกษาซึ่งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะถือว่านิสิตนักศึกษา คือ เยาวชนและเป็นอนาคตของประเทศ (Osathanugrh, 2006)

ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับขั้นวิกฤติ ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากจำนวนการประพฤติผิดศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม เด็ก เยาวชน ครู อาจารย์ ข้าราชการ ผู้บริหาร นักการเมือง ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มผู้ทรงศีล ซึ่งการกระทำผิดเหล่านี้ ปรากฏให้เห็นได้ในรายงานจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ จากสถิติข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในเรื่องการกระทำผิดคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย พบข้อมูลตรงกันว่าคนไทยมีการกระทำผิดด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มากขึ้นเป็นลำดับ สาเหตุของปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ สังคมไทย การรับเอาวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมภายนอก เทคโนโลยีที่ทันสมัย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม สถาบันต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตาม หากแต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สถาบันหลายสถาบัน

เกิดความล่าช้าในการทำหน้าที่ มีบางสถาบันถูกลดบทบาทและความสำคัญลง เมื่อสถาบันสำคัญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ ในขณะที่เทคโนโลยี ความทันสมัยได้ถาโถมเข้าสู่สังคมไทย ย่อมทำให้สภาพจิตใจคนปรับเปลี่ยนไม่ทันจึงทำให้เกิดปัญหาการเสื่อมถอยทางจริยธรรมเกิดขึ้น (Channoi, Chomphukham, Puenphasuk & Nonthapa, 2016)

สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมความตระหนักทางคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดแก่บุคลากรในสังคม สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางการศึกษาเป็นที่คาดหวังของสังคมว่าจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งทางวิชาการและทางด้านคุณธรรมจริยธรรมออกสู่สังคม จึงต้องให้ความสำคัญและเข้มงวดการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเป็นเลิศทั้งทางวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สถาบันการศึกษาต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวโดย Panich (2012) ซึ่งได้สรุปทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) 2) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) 3) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) 4) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และ 5) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) โดยเฉพาะทักษะเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีซึ่ง หมายถึง การมีจิตใจที่ดี และมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต โดยทักษะดังกล่าวข้างต้นสามารถที่จะสอดแทรกไว้ในเนื้อหาสาระที่จัดให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนผ่านหลักสูตรทางวิชาการที่มีคุณภาพแต่อาจจะมีวิธีการสอดแทรกที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นิสิตนักศึกษานอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ในแต่ละระดับการศึกษาและในสาขาวิชาต่าง ๆ จะต้องกำหนดกลุ่มผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้านซึ่งจะมีระดับความซับซ้อนของการเรียนรู้และทักษะเพิ่มขึ้นตามระดับของวุฒิ ได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ทักษะการวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics

and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวมความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยมการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคมซึ่งสามารถใช้กับนักศึกษาทุกคนแม้ว่าบางสาขาวิชานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเป็นการเฉพาะ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์ นักบัญชี และนักกฎหมาย เป็นต้น

ที่ผ่านมาแม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะตระหนักถึงปัญหาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา (Chulanont, 2007) ควบคู่กับการพัฒนาด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางการปฏิบัติด้านการพัฒนาจริยธรรมยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากนัก สถาบันอุดมศึกษาประสบกับปัญหาความไม่เข้าใจในเรื่องของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อาจารย์ผู้สอนคิดว่าคุณธรรมจริยธรรมไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่ปรากฏรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง และนิสิตเองยังไม่เห็นความสำคัญของการที่ต้องได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากในการสอบเข้าศึกษาต่อ การสมัครงาน ไม่มีการสอบ เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาหาแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาอันจะเป็นผลผลิตของสถาบันการศึกษา และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมประเทศชาติโดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุคโลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ระบบการศึกษาต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง หากกลุ่มนิสิตนักศึกษามีความตระหนักทางคุณธรรมจริยธรรม ย่อมทำให้สามารถลดปัญหาสังคมได้เป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ใช้ในการบริหารและจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21

วิธีการวิจัย

ประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคใต้ จำนวน 22 แห่ง รวมจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 146,329 คน (Office of the Higher Education Commission, 2016)

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างจากตาราง Yamane ที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95% (Yamane อ้างถึงใน Tirakana, 2008) ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากนั้นจะเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสนทนากลุ่ม คัดเลือกนักศึกษาแบบเจาะจงจากนักศึกษาจาก 5 สถาบันที่จับฉลากได้ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนครศรีธรรมราช 3) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ 4) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ 5) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสถาบันละ 6 คน โดยการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม และแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาจำนวน 30 คน และแบ่งกลุ่มสนทนาเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แบบคละสถาบัน กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือมีพฤติกรรมทางจริยธรรมทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความประหยัดอดออม 4) ความอดทน อดกลั้น 5) ความยุติธรรม 6) ความรับผิดชอบ 7) ความมีระเบียบวินัย และ 8) ความเสียสละ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ

1. เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามวัดพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม 8 ด้าน คือ (1) ความขยันหมั่นเพียร (2) ความซื่อสัตย์สุจริต (3) ความประหยัดอดออม (4) ความอดทนอดกลั้น (5) ความยุติธรรม (6) ความรับผิดชอบ (7) ความมีระเบียบวินัย และ (8) ความเสียสละ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และ จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 2 วัดพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม โดยข้อความที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประเมินค่าแบบ 5

ระดับ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงแบบสอบถามของ Phiromrat (2012) เรื่องแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมโดยละเอียดทั้ง 8 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความขยันหมั่นเพียร (2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (3) ด้านความประหยัดอดออม (4) ด้านความอดทน อดกลั้น (5) ด้านความยุติธรรม (6) ด้านความรับผิดชอบ (7) ด้านความมีระเบียบวินัย และ (8) ด้านความเสียสละ หมายถึง การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การแบ่งปันให้ผู้ที่ควรได้รับความช่วยเหลือทั้งทางร่างกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญา โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 เกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับปฏิบัติการ กำหนดเป็นคะแนน 5 ระดับ

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสนทนากลุ่มความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่จัดโดยสถาบันการศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนหรือด้านวิชาการ (2) ด้านการวิจัย (3) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม (4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ (5) ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

สร้างแบบสัมภาษณ์โดยศึกษารายละเอียดจากกรอบแนวคิดจนได้ความคิดรวบยอดมาเป็นตัวแปรของการวิจัย ใช้ภาษากำหนดประเด็นคำถาม และใช้ประเด็นคำถามกำหนดเป็นคำถามจำนวน 50 ข้อ นำแบบสัมภาษณ์จำนวน 50 ข้อ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือ จำนวน 3 คน เพื่อคัดเลือกข้อคำถามให้เหลือ 30 ข้อ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ .86 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลจากการทดลองมาหาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .91 เกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับปฏิบัติการซึ่งกำหนดเป็นคะแนน 5 ระดับ

เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาใน ช่วงเดือน ตุลาคม ถึง พฤศจิกายน 2559 โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาทั้ง 5 มหาวิทยาลัย ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยตนเอง การสนทนากลุ่มมีทั้งหมด 6 กลุ่ม แบ่งเป็น 5 ครั้ง ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนาและบันทึกเทป หลังจากการสนทนากลุ่มเสร็จจะมีการสรุปข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS หาค่าความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติทดสอบ t-test และ One-way ANOVA ทดสอบรายคู่ตามวิธี LSD การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาหาค่าระหว่างกลุ่ม หลังจากนั้นก็ได้นำผลการจัดอันดับข้อมูลและเทปบันทึกมาวิเคราะห์ประกอบ และจัดประเภทข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.146$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านความซื่อสัตย์สูงที่สุด ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=.314$) รองลงมา คือ ด้านความมีวินัย ($\bar{X}=4.21$, $S.D.=.281$) ด้านความอดทนอดกลั้น ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=.290$) และด้านความประหยัดเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่นักศึกษามีน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.73$, $S.D.=.301$)

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=.195$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาระดับอุดมศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการวิจัยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.42$, $S.D.=.305$) รองลงมา คือ ด้านกิจการพัฒนานักศึกษา ($\bar{X}=4.24$, $S.D.=.279$) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ($\bar{X}=4.11$, $S.D.=.281$) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=.382$) และด้านความประหยัด ($\bar{X}=3.65$, $S.D.=.361$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามตัวแปร เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า

นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความอดทนอดกลั้นและด้านความยุติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือ คือ ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัด ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยและด้านความเสียสละไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่มีอายุและชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความขยันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความขยันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาที่มีจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตามเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักศึกษาที่มีเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างกันมีประสิทธิผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตาม อาชีพ อาชีพ และ รายได้ของผู้ปกครอง พบว่า มีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในด้านความขยันไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้างและพาณิชย์กรรมที่สูงกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) วิถีทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 แนวทางย่อย คือ

การศึกษาเรียนรู้ การวิเคราะห์ตนเอง และการฝึกฝนตนเอง และ 2) วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทางย่อย คือ การศึกษาเพื่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจริยธรรม และรายวิชาอื่น ๆ ที่จะต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมด้วยกับเนื้อหาความรู้ในแต่ละรายวิชา และ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการปลูกฝังค่านิยม ซึ่งได้มีการนำเสนอหลากหลายวิธี

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 8 ด้าน มีความสอดคล้องกับ Osathanugrah (2006) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมสามกลุ่มที่ควรปลูกฝังแก่นิสิตนักศึกษา ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมประจำตัว คุณธรรมจริยธรรมเพื่อความสำเร็จของการประกอบอาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) ความขยันหมั่นเพียร 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความประหยัดอดออม 4) ความอดทนอดกลั้น 5) ความยุติธรรม 6) ความรับผิดชอบ 7) ความมีระเบียบวินัย และ 8) ความเสียสละ สามารถสอดคล้องอยู่ในคุณธรรมจริยธรรมประจำตัว คุณธรรมจริยธรรมเพื่อความสำเร็จของการประกอบอาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Phiromrat (2012) ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครผลการศึกษพบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ความอดทนอดกลั้น ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ยกเว้น จริยธรรม ความประหยัดอดออม ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชาย 3) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

4) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนในชั้นปีที่ต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน 5) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 6 แห่ง มีพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความประหยัดอดออม ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความยุติธรรม และด้านความมีระเบียบวินัย 6) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏใน 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 แนวทางด้านการดำเนินชีวิตในสังคม นักศึกษาเห็นว่า คุณธรรมจริยธรรมที่นักศึกษาควรจะมีในการดำเนินชีวิตที่สำคัญมี 3 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต และสอดคล้อง Santichaiant (2006) พบว่า นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตนักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูต่อบุคคล อยู่ในระดับสูง และมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนกระบวนการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามีความสอดคล้องกับ Prommi (2011) ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนวัดแสงสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดของครู โรงเรียนวัดแสงสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการเรียนการสอนในห้องเรียน ด้านการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมนอกห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีเพศอายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างก็มีประสิทธิผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับการศึกษาของ Khamta & Warintornnuwat (2016) พบว่า คุณธรรมและจริยธรรม

ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ที่มีเพศต่างกัน สถานภาพของครอบครัว และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครองต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมและรายด้านในแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาในระดับชั้นปีต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความมีวินัยไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเมตตาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับ Phiromrat (2012) ศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอน นักศึกษามีความเห็น ว่า แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม ให้กับนักศึกษา คือ การสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรมในขณะที่อาจารย์สอนแต่ละวิชา ประเด็นที่ 3 แนวทางด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้กับนักศึกษานั้น มหาวิทยาลัยควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ เพื่อจะได้ซึมซับและติดตัวไปตลอด และประเด็นที่ 4 แนวทางด้าน การประกอบอาชีพตามจรรยาบรรณ นักศึกษามีความคิดเห็นว่านักศึกษาจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพของตนในอนาคต มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษามีคุณธรรมในด้านนี้ ด้วยการฝึกอบรมเกี่ยวกับจรรยาบรรณในวิชาชีพก่อนจบการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Onphaeng, Sungkawadee, Jansila & Mejang (2013) พบว่า การบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามีวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมี 4 วิธี ดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน

สรุป

ระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นความซื่อสัตย์ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เน้นด้านการวิจัย

ระดับพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมพบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีอายุและชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ประสิทธิผลของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตามเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักศึกษาที่มีเพศอายุ ชั้นปีที่ศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและจำนวนครั้งที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมต่างกันมีประสิทธิผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 2 แนวทาง ดังนี้ 1) วิถีทางในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 แนวทางย่อย คือ การศึกษาเรียนรู้ การวิเคราะห์ตนเอง และการฝึกฝนตนเอง และ 2) วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่ง สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทางย่อย คือ การศึกษาเพื่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจริยธรรม และรายวิชาอื่น ๆ ที่จะต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมด้วยกับเนื้อหาความรู้ในแต่ละรายวิชา และ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการปลูกฝังค่านิยม ซึ่งได้มีการนำเสนอหลากหลายวิธี

ข้อเสนอแนะ

1. นักศึกษา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและความยั่งยืน ควรเน้นเรื่องของการใช้ชีวิตอย่างประหยัดอยู่เป็นเส้นทางแห่งความพอเพียง ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและควรยึดแบบอย่างจากการปฏิบัติตนของในหลวงรัชกาลที่ 9 อย่างจริงจัง

2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาหรือเยาวชนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนเพราะสังคมปัจจุบันนี้มีแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่หลากหลายและนักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่าย ประกอบกับผลการพัฒนาเยาวชนของไทยในปัจจุบันไม่ได้มีการพัฒนาขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน

3. นักศึกษาควรปรับพฤติกรรมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในสังคมปัจจุบันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเองและลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันและในการประกอบอาชีพในอนาคต

4. สถาบันการศึกษาควรพิจารณาให้ความสำคัญกับวิธีการสอนของครูอาจารย์เกี่ยวกับการสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนการสอนให้มีความชัดเจน มีความเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้โดยการประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถวัดได้

5. สถาบันควรปลูกฝังพฤติกรรมจิตอาสาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอย่างกว้างขวางเน้นการทำงานเพื่อสังคมไม่เห็นแก่ตัว เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมวงกว้างได้ เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อชุมชน เพื่อการแบ่งปันความเจริญอกงามสู่สังคมเป็นฐาน และให้ความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพแก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพตามที่เรียนมาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยเฉพาะมีความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาในทุกระดับ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายผู้สร้างผู้สนับสนุนให้เกิดแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในทุกระดับ ทุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดการประสานงานที่เป็นรูปธรรม

References

- Channo, P., Chomphukham, W., Puenphasuk, P., & Nonthapa, R. (2016). Ways of establishing activities for improving merit and of students at Private Universities in Chiang Mai. *FEU Academic Review*, 10(4), 261-273. [in Thai]
- Chulanont, S. (2007). *Special Speech on the Topic of "Strengthening Morality, Ethics and Good Governance in Thai Society: 52th Anniversary Seminar of Faculty of Public Administration*. Bangkok: National Institute of Development Administration. [in Thai]
- Khamta, J., & Warintornnuwat, S. (2016). A study of virtue and morality of students, faculty of Business Administration at Thai-Nichi Institute of Technology. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1962-1978. [in Thai]
- Onphaeng, S., Sungkawadee, P., Jansila, V., & Mejang, S. (2013). A management model for developing primary student's morality and ethics in schools under the primary educational service areas. *Journal of Education Naresuan University*, 15 (Special Issue), 258-265. [in Thai]
- Osathanugrah, N. (2006). *A Framework for Developing Moral Principles and Ethics among the Thai Higher Education Students Following Discourse by His Majesty the King Bhumipol*. Bangkok: Thailand National Defence College. [in Thai]
- Panich, V. (2012). *The Way to Create Lessons for 21st Century Disciplines*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation. [in Thai]

- Phiomrat, K. (2012). *The Study of Moral Development of Rajabhat Universities' Students in Bangkok*. Suan Sunandha Rajabhat University: Research and Development Institute. [in Thai]
- Prommi, S. (2011). *Opinion of Teachers on Students Morals and Ethics Promotion in Wat Sang Sun School Under Pathumthani Primary Education Service Area Office 2*. M.Ed. Thesis (Educational Administration), Sripatum University. [in Thai]
- Santichaianant, O. (2006). *A Study of Virtue and Morality of University Students in Bangkok and Its Vicinity*. M.Ed. Thesis, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Tirakana, S. (2008). *Social Science Research Methodology: Approach to Practice*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]